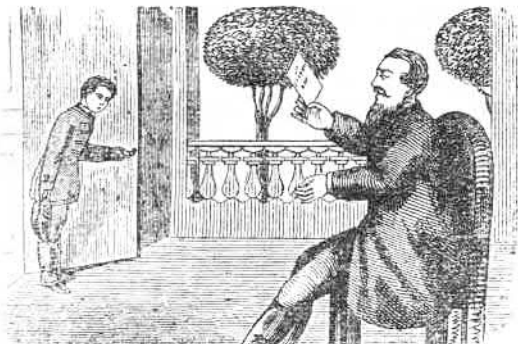

GONDÚZÓ LEVELEK.

*Hosszú éltet, — boldogságot,
Ez az, a mit én kívánok!*

A levélhordó.

DEBRECEN,
NYOM. A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1871

Jóslat 1871-dik évre.

Minden lesz, a mit kívánunk:
Hegyen völgyön lakadalom!
Elégültség fenn és alant,
Örömjaj minden oldalon.

A búza húsz szemet fizet,
Nem bántja jég, üszög, dézma:
Magyar ember tárczájából
Soha sem fogy ki a pénzmag.

Minden úgy fog menni majdan,
A hogy szívünk megkívánja;
Valahára mindenkinek
Beteljesül minden vágya.

Kukliné asszony predikációja újévkor.

Ugyancsak sok pénzed van kedves férjem, hogy a levélhordónak öt forintot adsz, szeretném tudni, ki adna neked öt forintot? De ilyenek a mostani férfiek, a feleségüktől meg sem kérdik, hogy kinek mennyit adjanak, hanem csak hajigálják pénzüket; soha se hiszem, hogy titkos leveleket ne hordana az a levélhordó, mert nem szoktál te itthon olyan bőkezű lenni. Már esztendő óta kérlek, hogy nekem selyem ruhát, leányaidnak pedig Frou-Frou-kalapot, meg bársony fellevőt végy, s mindig azzal biztatsz, hogy majd később. Neked nincs gondod rá, hogy miként öltözködünk, pedig az egész világ azt mondja, hogy nem öltözünk divatosan, mert nem illik egy ruhában kétszer menni színházba vagy bálba, persze nem; mert ha rangunkhoz képest öltöztetnél, minden hónapban megérdemelnénk egy új ruhát, hat pár új kéztyűt s topánkát, s te mégis csak két-három hétben teljesíted azt. Oh ha a világ úgy ismerne, mint én! Szeretsz nagylelkűt játszani, s szegény háznépéd adja meg az árát.

A leányoknak is új kalapot kellett volna újévre venni, de te azt mondod, sok a költség! újévre sok ajándék kell a nélkül is; mert jönnek a kontóval, s ha az ember újévi ajándékot ad, nem sürgetik a kontó fizetését; mit bánom én! ha megmértél házasodni, pénzed legyen; na csak még a volna a szép, ha pénzed nem

volna, mikor te vagy a kereső; ha városban lakik az ember, tudhatod, hogy sok a költség.

Kukli úr megunván felesége szemrehányásait hallgatni, kalapját s pálcáját veszi, s elmegy a kávéházba és késő estig ott mulat. 10 óraker haza mentén, sokáig csengetett, de az utca-ajtó nem nyílt meg, mivel a cselédek az újév estéjén mulatni mentek, régre Kukliné asszony kinyitja az utca-ajtót, s ekképen fogadja férjét:

Na már az év első napján elkezdted a korhelységet, bizony nincs annak a leánynak jól dolga, a melyik férjhez kíván menni: az első időben csak jár kedvében a térje a nőnek; de mihelyt egy-két gyermek van, a szegény asszonyt otthon hagyják kattogni, a férfi pedig össze-visszakasmatol. Már látom, hogy ezután minden estét a vendéglőben s kávéházban akarsz tölteni. De édes férjem uram, ha maga azt képzeled, hogy én uraságáért majd fenülök, nagyon csalatkozik. Nem! Csak a kellene, hogy meleg ágyamból felkeljek s bocsássam be.

Juj de büdös pipaszag érzik rajtad. Anynyi pipafüstöt hoztál haza, a mennyitől egy tisztességes asszony megfuladhat. Tudod, hogy ki nem állhatom a pipafüstöt, s te mégis pipázol; ez még csak megjárna, de azokban a füstbarlangokban, a hol te meg szoktál fordulni, a ruhádba, hajadba, szakáladba annyi pipafüstöt hozol haza, hogy majd meggebed az ember tőle.

Hát a csizmád miért olyan sáros? te bizonyosan nem jó úton jártál; imhol ni! azért engedjen az asszony férjének, hogy az a sárban fel s alá járjon. Megpukkadok mérgemben, hogy ez az ember fel sem veszi a szép szót tő-

lem, na de meg kell ezért lakolnod, ha ezer lelked van is; ha te úgy, én is úgy.

Kukli uram mindezekre csak mosolyog s kérőleg mondá. Ne bosszankodj kedves anyjok! hiszen ebben az esztendőben még csak egyszer maradtam ki s helyrehozom hibámat azzal, hogy a házi békességért, a papucskormány alá adom magamat, s ezután a te akaratod lesz meg a háznál.

Kukliné asszony nyelve megáll, s a szobát kifüstölvén, férjének theát készít, s megczirógatván, mond: kedves Kuklim! mégis csak jó férj vagy te, de okos is, mert engedsz, most már szent a békesség, s ha szavad megtartod, ez lesz a legboldogabb ujesztendő.

Bongori Tóbiás házassági történetei.

Ezelőtt húsz esztendővel huszonöt esztendőös voltam; városunkban jó gazda, pénzem elég; s hogy szemügyre való ficzkó is lehetők, csak onnan gyanítom, mert a leányok akárhol megpillantának, mindég jóízűn kaczagtak. Midőn, mint mondám, huszonöt esztendőös valék. anyám így szólita meg: „Fiam Tóbiás! járd el a várost leánynézőbe; te gazdag, fiatal, testes, derék fiú vagy:

Most hát fiam Tóbiás.

Élted párja után láss!"

Ekkor már sok szép regényes történeteket olvastam, s 12 főtulajdont írék arról össze, kit páromnak választandók: 1. hogy gyönyörű

ép legyen; 2. erényes, mint angyal; 3. gazdagabb, mint én; 4. fiatal, hogy ízlésem szerint képezhessem; 5. virgoncz és egészséges; fi. igen jámbor; 7. a legjobb gazdasszony; 8. ne legyen perlekedő, hanem szeszélyes, vígkedvű; 9. ne akaratos, hanem szófogadó s engedelmes; 10. ne tudatlan, hanem okos és elmés; 11. ne czipfalkodó, hanem takarékos; 12. ne csélcsap, hanem kívülem a férfiakat szenvedhetlennek tartsa, s én legyek első szerelme.

E tulajdonokkal húsz esztendeig kerestem hölgyet, s húsz esztendeig nem találók. — A szép szegény vala; a gazdag rút; az elmés sokat fecsegett; a jámbor öreg volt; az ifjú igen akaratos.

Tóbiás! mondá ismét anyám: „járd el a várost leánynézőbe, mert immár az időből kifogysz!“ Jegyzékemet tehát a 12 főtulajdonról a régiségek közzé tevém, s gondolám: „Tóbiás válaszd a város leggazdagabb leányát, a pénz mind a 12 főtulajdon hiányát kipótolja.“ Házasságomra minden készület megtettem. A gazdag Kalmárdi kereskedő leánya nagyon szeretetreméltó volt, mert kezével ötvenezer tallér s atyja halála után igen szép örökség járt. Atyjával kereskedést kezdék, s egy évi természetnyimmet piaczi árán alól 2 forintjával adám el neki. E szerint a házhoz szabad bemenetelem vala. Azonban felette nehéz volt Kalmárdi leányának odajárásom igazi okát megváltanom; százszor akarám kinyilatkoztatni, hogy feleségül veszem, s nyelvem mind-

annyiszor elakadt; pedig nem leheté mitől tartanom, mert szive szabad volt, s nem is járt más házukhoz, mint Friczi, a szomszéd kereskedő fija. Végre Kalmárei úrhoz folyamodtam, s leánya kezét megkérem, ki azonnal kérdezé mennyit érő birtokom volna? s én azt megvallám. Ekkor e jó ember rögtön oly szörnyű köhögést kapott, hogy válaszolni sem tudás csak annyit mondhatott: előbb leányával értekezni. — Vasárnap este tehát elballagék Kalmárei kisasszonyhoz, ki Friczivel a folyosón állt, hol egy nagy mázsza függött. „Épen jókor Bongori ur — mond a kisasszony — most mindjárt megmérjük, melyikőnk nehezebb.“ A mérték egyik fele csaknem a folyosó boltozatát éré; Friczi beleülöm segíté, másik felébe két mázsát tön s azonnal a levegőben függő ttem. „Az istenért — kiáltám — igen szédülök!“ A kisasszony és Friczi teletorokkal nevettek, s ott hagyának. Leugrani féltem, s e kakasülön rám esteledett. Utoljára, senki szabadításomra nem jövén, kibúvók a' mértékbőig s egyik lánczát megragadám, hogy majd leugrom, de a mint a levegőben viczkándo-zom, valaki lábaim közzé akad, vállára ereszkedem, az ember nagy lármával összerogyik, s engem is földre térít, s midőn elesett kalapom után kapnék, kezembe egy paróka akad; de szaladnom kellett, mert az ember gyilkost, tolvajt kiáltott. Otthon vizsgálom a parókát, Kalmárdi úré vala, s igen sajnáltam, hogy épen rajta lovagolék; de azért harag köztünk nem támada, mert leánya nem az én feleségem, de négy hét múlva Friczié lún.

Ilyen viszontagság után kinek lett volna ismét kedve házasodni? de én el nem csüggedtem, s újra szerencsét próbálék. Terka, a kalapos leánya nem vala gazdag, de igen szép. Széles karimájú kalapom tüstént szegre tetém, egy legújabb divatú kalapot vettem, s ez által kész alkalmam vala Terkáékhoz gyakrabban járnom. Igaz ugyan, hogy több ifjú legény is járt házokhoz, de Terka engem, mint leggazdagabbat, mindég megkülönböztete; gyakran el kelle őt szüleivel vinnem bálba, s ide s tova szomszéd falukban mindenféle multságba. Hogy Terka hozzám a legtisztább indulattal viselteték, csak az is bizonyítá, mert bálokban, csupán egészségem kímélése miatt, soha sem tánczolt velem, hanem mindég a többi házokhoz járt ifjakkal, engem pedig szüntelen „édes Tóbiásának“ nevezett. Terka kezét bizonyosan el is nyertem volna, ha egy átkozott eset szégyenfiává nem tett volna.

Nyólczad napra újév után Torkának egy barátnéja lakadahát tartá, s tánezra én is hivatalos valék. Korán indúltam, mert az asztalos útamba esvén, betérék, hogy vele házasságomra készítendő bútorok iránt alkudjak. Mig az asztalossal beszédem folytatám, gyermekei a kemenczezugban kalapommal játszottak, s újdónúj kalapomba enyvét töltenek. Az enyv a melegen felolvadt. Én e szerencsétlen esetet még csak nem is gyanítva, kalapom feltevém, s elindúltam, mert késő este s csikorgó hideg is vala; a muzsika már távolról csiklandozá füleimet; feltevém magamban, ma Torkával tán-

czolok, s annak jeléül, hogy négy hét múlva el is veszem, pecsénnyomó gyűrűmet neki átadom. — Alig toppantani a folyosóra, a háziak, kik már rég várakozának reám, a nélkül, hogy időm lett volna köszönnöm, vagy kalapomat levennem, tüstént a táncszobába hurczoltak. — Egek, minő rémulés! midőn a jelen volt vendégeket köszönteni akarom s kalapomat fejemről le nem bírom venni; hajtogatám magam s udvarias szavakat mondok, kalapomat rángatom, de hasztalan, nem mozdul, mintha fejemhez lett volna szegezve.

Csekélység! mond egyik a vendégek közül. „Uraságod sietve jött?” — Persze. — „Sietésében felette megizzadt?” — Persze. — „Kүн csikorgó hideg van?” — Persze. — „Nolám — mond a vendég — uraságod kalapja az izzadtságtól fejéhez fagyott, álljon a kályha mellé, majd kienged.”

Fejemhez fagyott kalappal csakugyan a meleg kályha mellé állítottak. Tánczaikat a vendégek elhagyák, körül vevőnek. kaczagtak s a fagyott kalapon magam is kaczagék; ismét próbáltam, levenni képes nem valék. Az ijedtség s a kályha szörnyű melege izzadásba hoztak s én szerencsétlen enyvet kezdők izzadni. Az asztalos gyermekeinek pajkossága világosságra jött; boszankodám, szégyenlém magam, haza akarók menni, de a vendégek tartóztattak, Terka kért, — oh és én? — a mulatságban maradék. — Ollókat, késeket hoztak, kalapom egyik részét szerencsésen levágták, de vele szerencsétlenül hajamat is. E szerint fe-

jeni egyik része lekoppasztva, kalap nélkül, másik félkalappal fedetten bodrozott hajjal állott. Csaknem kétségbeesem, midőn a társaság irtóztató kaczajra fakadt. Vigasztalásul (mert fejem másik részét lekoppasztatni már nem akarám) tánczba vivének, s én tánczoltam, úgy tánczoltam, mintcsak félig ép fejjel ember tánczolhat. — A szünetnélkül való nevetést végre nem állhatám ki, s Terka is, a helyett, hogy szánakozik vala rajtam, kaczaj tárgyává leginkább tön. Ez fáj! s a lakadalmat odahagyám. Másnap természetesen a kalap másik felét is lekuszáltam, de gyönyörű hajam veszteségével. Most már lekoppasztva jó darab ideig sehol sem mutathatám magamat, s mielőtt hajam újra megnőtt, Terka [már férjnél vala, s én ismét nőtlen maradtam.

„Fiam Tóbiás! próbálj harmadszor is szerencsét — mondá ismét anyáin — találkozhatok még számodra városunkban egy kedves alak.“ E vigasztalás bármilyen csekély volt is, de buzdított, s újra bodrozott hajammal fejeimet ismét vőlegénységre adám.

Az öreg postamester leánya Zsuzsika kisasszony szívemet meghódította, s e szerint mindent el kelle követnem, hrgy szive viszont meghódittassék. Zsuzsika nem volt igen gazdag, nem is igen szép, hanem lángeszű s elmés. Új divatos öltözetekről keveset tudott, annyi-val többet az új literatúráról; elméje többet járt csillagokon túl, mint az éléskamarában; jobban értett az íráshoz, mint a gazdasszony-

kodáshoz; végre jobb verseket készíté, mint levest. — Zsuzsikának a csillagokról s plánétákról mindent előhordtam, mit rólok kalandáriomokból tanulhatók; atyjának csillogó tallérjaimról beszéltem, melyeket ő szebbnek tartá a ragyogó csillagoknál. Zsuzsika hozzám hajlandó lön, atyja egybekelésünket nem ellenző, s kézfogóm Mátyás-ugrás napjára vala határozva. Boldog napom végre felderült, s hogy e napon magam kitüntessem, ezen dicsérő verseimmel óhajtám Zsuzsikát meglepni:

Gyönyörű angyal Zsuzsika!
Keblemben döngő muzsika,
Szívem édes víg czimbalma,
Te piros hosszú fűz-alma.
Nagy fejed egy bölcs egyetem,
Kis bogár szemed szeretem.

Verseimet elküldém, s Mátyás-ugrás estvéjén kézfogómra sieték. A folyosóra jnyiló ajtót épen azon pillanatban akaróm kitérni, midőn Zsuzsika szavait hallom: „Bongori Tóbiás tététől talpig egy féleszű, egy rász ember, kinek soha sem vala szándéka engem bírhatni, ki gúnyverseivel egész városban nevetségessé akar tenni; de csak jöjjön, legényeink majd ajtót mutatnak neki!“ Elámúlva s dermedve hallgatóm e szavakat. E pillanatban valaki az ajtó felé közelíte. Szörnyű zavaromban a folyosón végig futók s a tyúkólba vontam magamat. Az öreg postamester kijött, s a szolgálonak kiáltó: „Panni! a tyúkok már elültek, zárd rájok az ajtót.“ Átkozott dolog, ha itt talál-
nak! a szolgáló jött, s a tyúkólba csukott. Óh

Tóbiás, Tóbiás! — sóhajtám keseredett lélekkel — csak most egyszer szabadulhass szerencsétlen vőlegényi ketreczedből! Motszanni sem mertem, félvén, hogy körülíem az egyre szíszegő libának nyakára hágok, s lármájával az egész udvart ide csődítem. A felettem ülő nagy házi kakas épen fülembé kurjantó az éjfél s menekvésemhez még semmi remény sem volt. Ekkor a szerencsétlen szerelmesek barátja, a hold, halvány sugarait a tyúkólba lövellé, s ajtaján most egy rést vevék észre; a deszkát nagy ügygyel-bajjal kiszakítani, keserves kínok közt kibújtam, de az utcaajtó zárva volt, a házi komondor üldözött, s egy kocsiba vonám magamat, hol a nap keserveitől elbágygyasztva, mély álomba merülék. Másnap hajnalban egy döczczenés felébreszte, s a szomszéd faluban, három órányi távolságra, lelém magamat. A postakocsis t. i. éjfél után befogott s tudta nélkül magával vive. Alkonyaira, senkitől sem láttatva, ismét haza tértem, s már ekkor hírül adák. hogy Zsuzsika a gazdag s vén Ösfihöz menénd. — Isten tudja mások mint juthatnak házassághoz, de rám nézve az egy veszélyes, nyaktörő munka, melyhez fogni többé nem merek.

Gondúzó adomák.

A furfangos tolvaj. Sétál a cigány a vásárban, — előtte megyen egy ember, kinek a vállára vetve lóg egy új nadrág.

A cigány a lelógó nadrágszárat a végénél saját dolmányához varrja, aztán pedig hirtelen lekapja a nadrágot és saját vállára veti.

Nagyot kiált a kárvallott, hogy elvitték nadrágát.

„Meghisem — mondja a cigány — akad elég gazember ennyi ember kezsett; — azsért varrtam én ide azs ennyimet a dolmányhoz, hogy senki le ne kapja.

Czigány fiúk a temetőben. Eljött a katonaaállítás, a cigányoknak halálos ellensége, s Tanti akarva-nemakarva megjelent a falu házában. hol a főbíró kérdi tőle:

„Hány fiad van Tanti?!”

„Azsokat is megmondjam nagyságos vármigye, a kik a temetiben vannak.“

„Azokat elengedjük“ — mondja a főbíró.

„Na hála isten, örüle a cigány, akkor csak egy fiam van“ — mondja a kópé; mert a többit reggel korán mind a temetőbe küldte.

Jó mentség. Megharapta a cigányt a mester kutyája, a miért a cigány a vasvillával jól megszurkálta az ebet.

„Hát te gazember — riadt rá a bíró — nem tudtad inkább a villa nyelével ütni azt a kutyát.“

„Igen ám, bíró uram, ha azs a kutya is a farkával akart volna harapni.“

Furcsa bizomány. Mókái uram: (egy szolnoki bizományoshoz beszélva.) Igaz, hogy az urak mindent átvesznek tovább szállítás vé-

gett, és olcsó bérért biztosan átadják az illetőnek.

Bizományos Írnok: Arról becsületünkkel és firmánkkal állunk jól. És hova tetszik valamit küldeni?

Mókái: Hát biz énnekem Debreczenben van egy korhely fiam, minden héten küld egy pár levelet a nyakamra, s mindegyikben pénzt kunyorál, annak a jó madárnak szeretnék egy rakás ütleget küldeni ezzel a husánggal. Átveszi az ur?

Óhajtott házi barát. „Ej, ej, kedves barátom uram, ön egészen kerüli házamat, mióta megházasodtam, miért nem lát arra mifelénk is néha, régi szokás szerint?”

„Hát nem szólt rólam semmit a felesége?”

„De bizony mondta, hogy nem szenvedheti önt, hanem az nem ront semmit a mi barátságunkon, sőt erősíti; mert én csak olyan házi barátokat kívánok magamnak, kiket a feleségem nem szenvedhet.”¹

Krumpli-lelés. Orvos: Mi bajod fiam, mi lelt, hogy oly sápadt vagy, talán hideglelésben szenvedsz?

Vargainas: Nem abban, hanem krumpli-lelésben.

Orvos: Nem értem a mit beszélsz.

Inas: Hát kérem ássan, a majszterném már tíz hete, hogy krumplival etet, mint a malacot, s úgy megutáltam ezt az eledelt, hogy

ha doktor úr nem prescribál egy kis sült kolbászt vagy túrós haluskát, engem bizonyosan agyon lel a krumpli.

Kétséges állapot. „Jól van fiam, tisztelem az uradat.“

„Igenis, értem.“

„Nos, hát mi a baj még, mit vársz még? más üzenetem nincs.“

„Igen is, értem.“

„Hát miért nem még?“

„Csak azt szeretném megérteni, hogy mit feleljek az uramnak, ha meg találja kérdezni: mennyi borraivalót kaptál János?“

Ki mondta? Orvos (kezeit dörzsölgetve): Servus, servus bruderám! Beh rég nem láttuk egymást. No de nem is lehetett; minthogy három egész hónapig nem voltam itthon, ezt te nem is tudad ugy-e?

Ügyvéd: De igen.

Orvos: Ki mondta?

Ügyvéd: Senki; csak a hírlapokban olvastam, hogy a legközelebb lefolyt három hónapban harminczöttel volt kevesebb a halottak száma, mint rendszeren középszámmal szokott lenni.

Okos bolondság. Egyik diák: Hát te megbolondultál, vagy csak az eszed tisztul, hogy egy gombot küldesz anyádnak levélben?

Másik diák: Nem értesz te ahhoz pajtás. Látod ez nagyon okos, legokosabb gondolatom

az idén. Nézd ezt a levelet, minő szépen van megírva, tartalma pedig alázatos folyamodás az én kedves mamácskám kegyes színe elé, hogy szíveskedjék a levélbe zárt gombra egy új kabátot varrni.

Nem is gondolná az ember. Egy kegyes öreg urat, ki rendesen fenhangon szokott imádkozni, megszólítá neje, hogy őt sohasem foglalja imádságába.

— Dehogy nem, sőt mindennap kétszer-háromszor is befoglallak — erősíté a kegyes öreg.

— Hogyan? én sohasem vettem észre.

— De szabadíts meg a gonosztól!

Nehéz arra megfelelni. Diák: Nagytiszteletű tanár ur I egy szörnyű zoológiai feladásom volna, s nem tud belőle semmiféle kézikönyv, sem szótár kihúzni.

Tanár: (Állát a hüvelyk- és mutatóujja közé szorítva) És mi lehet annak tárgya?

Diák: Egy közönséges madár neve.

Tanár: Közönséges madár? hadd halljam!

Diák: Hát instálom alássan, már két hete kutatom, s töröm rajta a fejemet, s még sem tudok nyomába jutni: hogy mi neve lehetett a reformátio előtt a kálvinista varjúnak?

Tanár (hőkölve): Bizony, canis mater lurkója! nehéz is arra megfelelni.

Bolond állapot. Ha kialszom magamat, ihatnám; ha leiszom magam, alhatnám.